

AŞIK YANGÛNÎ'NİN SON DÖNEM ŞİİRLERİNDE İŞLEDİĞİ ANA KONULAR

Yrd. Doç. Dr. Yavuz KÖKTAN¹

ÖZ

1918 yılında Artvin'in Şavşat ilçesine bağlı Kocabey köyünde doğan Aşık Yanguni'nin kısa hayat hikayesi ve son dönem şiirleri çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Aşık Yanguni ile ilgili olarak Bekir Karadeniz'in yazmış olduğu Artvinli Halk Şairleri adlı kitaptaki bölümden başka daha önce bilimsel anlamda bir çalışma yapılmamış olması nedeniyle aşığı ve şiirlerini tanıtmak amacıyla böyle bir çalışma yapılmıştır.

Çalışma tamamıyla alan araştırmasına dayalı olarak yapılmıştır. Araştırmada metodolojik açıdan görüşme tekniği kullanılmıştır. Aşık Yanguni'nin oğlu Erol Tokdemir ile yapılan görüşmelerden hareketle verilere ulaşılmıştır. Artvin'de dünyaya gelen, 1950'den sonra Sakarya'ya gelen aşık ömrünün son dönemlerinde hastalıklarla uğraşmakta ve bunun neticesinde şiirlerinde bu durumun etkisi görülmektedir.

Alan araştırması sonucunda tespit edilen şiirleri konuları açısından incelenmiştir. Şekil açısından da genellemelere gidilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aşık Yanguni, Aşık Yanguni'nin hayatı, Aşık Yanguni'nin eserleri, Artvinli aşıklar, Sakarya'da yaşayan aşıklar.

MAIN COMMITED SUBJECTS OF AŞIK YANGUNÎ'S LAS PERIOD POEMS ABSTRACT

This study's topik is Aşık Yanguni's brief life history and his last period poems who was born in Kocabey village which is related to Artvin's Şavşat township .

¹ Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, ykoktan@sakarya.edu.tr

There hasn't been made any scientific studies yet so this study was made to introduce the aşık and his poems.

This study was made based on the fieldwork completely. Face-to-face interview method was used in this study. Datas was reached after the interview with Mc. Yaguni Erol Tokdemir. Poet, who was born in Artvin and came to Sakarya after 1950 is engaged in illnesses and as a result of this effect of these illnesses are seen.

Poems which are founded in consequence of fieldwork was analysed according to topics. Generalization was done for its shape.

Key Words: Aşık Yanguni, Aşık Yanguni's life, Aşık Yanguni's creations, Aşıks in Artvin, Aşıks who live in Sakarya

1. GİRİŞ

Asıl adı Gülpaşa Tokdemir olan Aşık Yanguni 1918 yılında Artvin'in Şavşat ilçesine bağlı Kocabey köyünde eski adıyla Kuçen'de dünyaya gelmiştir.

Erol Tokdemir ile yapılan görüşmelerden hareketle elde edilen bilgilere göre Gülpaşa Tokdemir'in kısa hayat hikayesi şu şekildedir:

Babası çiftçilikle uğraşan Gülpaşa, yedi yaşında köy dışındaki bir okula başlamış, üç sene devam ettikten sonra okuldan ayrılmıştır. Öğrendiği bu okuma yazma ile günümüze kadar gelen şiirlerini yazmıştır.

Aşıklığın geleneğe bağlı unsurları arasında yer alan rüyada bade içme motifi Gülpaşa Tokdemir'de de görülür. Bir gün öğlen vakti tarlanın kenarında bir ağacın altında uyurken bir rüya görür. Rüyasında sevdiği kız Gülpaşa Tokdemir'e içmesi için bir bardak şerbet verir. Tam içeceği zaman köyden bir başkası koluna çarpar ve şerbeti içemez. Bunun üzerine "Âşık ömür boyu yanacaksın" diye bir ses duyar ve Gülpaşa Tokdemir rüyasında yanmaya başlar. Bu rüyadan kan ter içinde uyanır ve içine kor düştüğünü söyler ve Yanguni kelimesini mahlas olarak seçer. (Karadeniz, 2002)

1950 yılından sonra Sakarya'nın Mesudiye Köyü'ne göç eden Aşık Yanguni, Sakarya'ya geldikten sonra şiirlerinde sıla özlemi çokça yer almaya başlamıştır.

Aşıklar arasında tanınan ve sevilen biri olan Aşık Yanguni pek çok aşık bayramına katılmış ve çeşitli dallarda ödülleri almıştır.

28 Nisan 2002 yılında Aşık Yanguni uzun süren rahatsızlıklarının sonucunda vefat etmiş ve Sakarya'nın Mesudiye köyünde toprağa verilmiştir.

2. AŞIK YANGUNI'NİN SON DÖNEM ŞİİRLERİ

Ömrünün son dönemlerinde hastalıklarla uğraşan Aşık Yanguni bu dönem yazmış olduğu şiirleri çeşitli şiir defterlerinde toplamıştır. Fakirin, Geziyor gibi isimler verdiği şiir defterlerinden hareketle bu eserlerinde sıla özlemi, çocuklarına ve torunlarına duyduğu sevgi, kader, fakirlik, hastalık, ölüm gibi konuları daha sık işlemiştir.

Şiirlerinin isimlerini ayak seslerine göre veren Aşık Yanguni vatan özlemini Ne Bilir adlı şiirinde çok net olarak ortaya koyar.

Benim gibi dertlilerin derdini
Başa gelip çekmeyenler ne bilir
Terk edenler vatanımı yurdunu
Hasret yaşı dökmeyenler ne bilir

Vatanımı terk edip gidenlerin yaşadıkları üzüntüyü, döktükleri gözyaşlarını “Hasret yaşı dökmeyenler ne bilir” dizesiyle güzel bir şekilde ifade etmiştir.

Az Kaldı adlı şiirinde de vatan hasretiyle yandığını şu şekilde ifade etmiştir.

Vatan hasretinden yandım kavruldum
Kömür oldum kül olmaya az kaldı
Aklım gitti şaşırılmışım bunaldım
İsak gibi deli olmaya az kaldı

Özlem duygusunu sadece vatan için değil çocuklarına da duyan Yanguni Özledim adlı şiirinde bu özlemi serzeniş duygusu ile birlikte ifade etmeye çalışmıştır.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 35 Mart – Nisan 2013

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

Yine yavrularım düştü yadıma
Hasret oldum cümlenizi özledim
Siz gelmeseniz kim gelecek yardıma
Gözüm arar tümünüzü özledim
Tükendi ahbabım tükendi eşim
Kalmadı bir tane bir meslektaşım
Hasretle yoğrulmuş yiyecek aşım
Oğlu gelini kızı özledim

Yine bahar geldi kuşlar sevinir
Babalar hükmünde yavrular yürür
Çiçeklendi her yan meyveler verir
Türlü çeşit hürmetinizi özledim

Düşünürüm ince ince elerim
Geçmişte hatıra bu yazılarım
Ben Aşık Yanguni siz kuzularım
Elinizi dilinizi özledim

Kadere de isyan eden Yanguni çektiği sıkıntıları kaderimin belası diyerek şu şekilde ifade etmiştir.

Ne yapsan yıkılmaz hicran kalesi
Her çektiğim kaderimin belası
Bitmez oldu Yanguni'ni çilesi
Kandan urgan bükmeyenler ne bilir

Zaman zaman insanlara öğütler de veren Yanguni Uzak Ol adlı şiirinde çok net ifadelerle bunu ortaya koymuştur.

Eğer bir nasihat istersen benden
Kendisini övenlerden uzak ol
Ağzı bozuk karakersiz insandan
Küfür edip sövenlerden uzak ol

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 35 Mart – Nisan 2013

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

İster erkek olsun isterse kari
Herkesi yaratan cenabı bari
Fakiri yetimi hem garipleri
Düşkünleri dövenlerden uzak ol

Aşık Yanguni ahlaksıza yanaşmaz
Ne kadar kaynasa da kabından taşmaz
Ahlaki kamiller yolundan şaşmaz
Doğru yolu bırakanlardan uzak ol

Son dönem şiirlerinde işlediği bir başka konu ise fakirlik olmuştur. Fakirin yaşadığı sıkıntı onun dörtlüklerinde çok güzel bir şekilde anlatılmıştır. Yeri Fakirin adlı şiirinde fakirlerin yaşadıkları sıkıntıları anlatmaya çalışmıştır.

Fakir insan bir meclise gidende
Kapının ardıdır yeri fakirin
Herkes sevdiğiyle sohbet edanda
Orda bir hayaldir yari fakirin

Fakir aşem dese dağın ardına
Ağustos'ta ona kopar fırtına
Biri iner biri biner sırtına
Soyulur belinde deri fakirin

Bayram kalır ham elbise giyemez
Yıllar geçer isteğini yiyemez
Boyun verir yüküm ağır diyemez
Tükenir takati feri fakirin

Neylerdin adlı şiirinde de kimsenin fakirlere yardım etmediğinden şikayetlenir.

Fakir olsan kimse elini tutmazdı
Saltanatsız bülbüllerin ötmezdi
Zulmetseydi ettikleri bitmezdi
Mebadetin çürüteydi neylerdin

Yine Neylerdin adlı şiirinde ise Allah'ın verdiklerine şükretmemiz gerektiğini her yönüyle anlatmaya çalışmıştır.

Şükür etki seni insan yaratmış
Eğer hayvan yarataydı neylerdin
Etrafını rızkı ile donatmış
Her rızkını dar etseydi neylerdin

Bahçe vermiş çiçek vermiş gül vermiş
Gezip dolaş yürüyerek yol vermiş
Hikmetinden ayak vermiş el vermiş
Yılan gibi sürüteydi neylerdin

Fakir olsan kimse elini tutmazdı
Saltanatsız bülbüllerin ötmezdi
Zulmetseydi ettikleri bitmezdi
Mebadetin çürüteydi neylerdin

Aşık Yanguni bu halleri fikretmiş
Gece gündüz verdiği şükretmiş
Türlü türlü Kevser sular akıtmış
Her tarafı kurutaydı ne eylerdin

Ömrünün son dönemlerini hastalıklarla geçiren Aşık Yanguni Başucumda adlı şiirinde hastalık sürecinde torunlarına karşı duyduğu sevgiyi dile getirmektedir.

Hastayım herkesi arıyor gözüm
Üç torunum başucumda geziyor
Hani oğullarım haniya kızım
Üç torunum başucumda geziyor

Beşik zati bebeklerin başıdır
Burcu Zeynep meleklerin aşısıdır
Bunlar dedesinin gözü kaşısıdır
Üç torunum başucumda geziyor

Allah'ın verdiği on beş torun var
Birde Berlin'de var on altı eder
Bunların kıymeti dünyaya değer
Üç torunum başucumda geziyor

Dert Beni adlı şiirinde de dertlerinin, hastalığının kendisini yavaş yavaş ölüme götürdüğünü ifade etmektedir.

Bu hayat değil zahirden oktur
Bende huzursuzluk denizden çoktur
Ne yapsam derdimin çaresi yoktur
Göre göre götürecektir dert beni

Felek beni saldı derman sizlerde
Benim emeklerim hiç oldu nerde
Kapı penceresiz karanlık yerde
Göre göre yatıracaktır dert beni

Aşık Yanguni'yim ne oldu ne olacak
Vadesi bitince bir gün olacak
Arayanlar beni nerde bulacak
Çekip alıyor yitirecek dert beni

Ömrünün son dönemlerinde rahat bir yaşam sürebilmek için Rahat Yaşayım adlı şiirinde Allah'a dua eden Yanguni bu isteğini şu şekilde ortaya koymuştur.

Mevzuhat sahibi şahların şahı
Fırsat ver ki bende rahat yaşayım
Her şeye kadirsin emri ilahi
Fırsat ver ki yarab rahat yaşayım

Bülbül gibi ötüyorum ahuzar
Bilemem ki kaderimde neler var
Senden başka yoktur büyük hükümdar
Fırsat ver ki bende rahat yaşayım

Biçare Yanguni kendi haline
Gam meşakat yüklemiştir dalına
Senden başka kim el atar elime
Fırsat ver ki yarab rahat yaşayım

Yarabbi adlı şiirinde de artık takatinin kalmadığını, vatanına karşı duyduğu hasreti, yaşadığı yerin özelliklerini medet Allah'ım diyerek anlatmaya çalışmıştır.

Rahatlık tükendi takatim bitti
Medet Allah medet senden yarabbi
Vatanın hasreti burnumda tüttü
Medet Allah medet senden yarabbi

Biçareyim vatanıma varamam
Çabalarım muradıma eremem
Doğduğum yerleri daha göremem
Medet Allah medet senden yarabbi

Bir deprem bölgesi Adapazarı
Ne kışı bellidir ne de baharı
Garip bülbül gibi eylerim zari
Medet Allah medet senden yarabbi

Yesir gibi düştün Yanguni Paşa
Kimsenin muradı varamaz başa
Zikreder Mevla'yı unutmam haşa
Medet Allah medet senden yarabbi

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Şiirlerinde sade bir dil kullanan Aşık Yanguni'nin şiirleri şekil açısından incelendiğinde nazım biçimi olarak çoğunlukla koşma nazım biçimini kullandığı görülmektedir. 11'li hece ölçüsüyle yazmış olduğu şiirlerinin kafiye düzeni de “ abab- ccbb- dddb” şeklindedir. Şiirlerinde çoğunlukla yarım ve tam kafiyeyi kullanmaktadır.

Küçük yaşlardan itibaren şiirler söyleyen ve amcasının verdiği bağlama ile aşıklık geleneği içine giren Aşık Yanguni halk hikayesi, şiirleri ve katıldığı pek çok aşık etkinlikleriyle bu geleneğin temsilcilerinden olmuştur. Şiirlerinde sevgi, din, ata, bayrak, öğretmen, sıla özlemi gibi konuları sıklıkla işleyen Yanguni son dönem şiirlerinde ise çalışmamızda belirttiğimiz gibi çocuklarına, torunlarına duyduğu sevgi, dertleri, vatan özlemi gibi konuları daha fazla işlemiştir.

Hayatı hakkında bilgi ve şiirlerinden örnekler vererek Aşık Yanguni'yi tanıtmaya çalışarak yapılan bu çalışma Aşık Yanguni ile ilgili başka çalışmaların da yapılması gerekliliğini ortaya koymuştur.

KAYNAKÇA

Karadeniz, Bekir (2002). Artvinli Halk Şairleri. Ankara: AKYD Yayınları.

Tokdemir, Erol. Mülakat. Şubat 2013. Sakarya